

*Araştırma Makalesi / Research Article***ANONİM ŞİRKET YÖNETİM KURULU ÜYELERİNİN
FARKLILAŞTIRILMIŞ TESELSÜL İLKESİ UYARINCA
SORUMLULUKLARINA GENEL BİR BAKIŞ#****Himmet KOÇ*****Özet**

Anonim şirket yönetim kurulu üyeleri, şirketin idaresiyle ilgili iş ve eylemleri icra ederken şirket tüzel kişiliğinde ya da üçüncü kişilerde zarara sebebiyet vermiş olabilirler. Farklılaştırılmış teselsül ilkesi, yönetim kurulunun herhangi bir kişiye zarar vermesi halinde üyelerin tabi olacakları sorumluluk sistemini düzenleme altına almıştır. Anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğu kavramı ile anlatılmak istenen, yönetim kurulunun organ halinde külli olarak sorumluluğu değildir. TTK kapsamında hukuki sorumluluk, şahsen verilen zararlardan sorumluluktur. Anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin sorumluluklarının genel sınırları TTK m. 553'te düzenlenmiştir. 553. madde hem doğrudan zararlara hem de dolaylı zararlara uygulanabilme özelliğine sahiptir. Söz konusu maddede, kurucuların, yönetim kurulu üyelerinin, yöneticilerin ve tasfiye memurlarının sorumlulukları genel olarak düzenlenmiştir. Üçüncü kişilere karşı şirket tüzel kişiliği de sorumlu olabilmektedir. Şirket tüzel kişiliği üçüncü kişilere karşı zararı tazmin ettiği takdirde ise iç ilişkide yine zarara sebebiyet verenlerin şahsi sorumluluğuna giderek onlara rücu edebilecektir.

Anahtar Kelimeler: Farklılaştırılmış Teselsül, Yönetim Kurulu, Sorumluluk, Zarar, İç İlişki, Dış İlişki.

**AN O W E R V I E W T O T H E R E S P O N S I B I L I T I E S O F T H E M E M B E R S
O F T H E B O A R D O F D I R E C T O R S B Y T H E D I F F E R E N T I A T E D
C O N T I N U I T Y P R I N C I P L E****Abstract**

The members of the board of directors of joint stock companies may cause losses in the legal entity of the company or third parties while carrying out business and actions related to the management of the company. The differentiated continuity principle regulates the system of responsibility to which the members will be subject to if the board of directors harms any person. The legal responsibility of the members of the board of directors of the joint stock company is not the responsibility of the board of directors as an organ. Under the

Editör Kuruluna Ulaştığı Tarih: 6.2.2020

Kabul Tarihi: 3.5.2020

* Arş. Grv., Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi, himmetkoc92@gmail.com

ORC ID: 0000-0002-3020-0412

Turkish Commercial Code, legal liability is generally regulated as a liability for damages incurred personally. General limits of the responsibilities of the members of the board of directors of joint stock company TTK m. 553. Article 553 is applicable to both direct and indirect damages. In this article, the responsibilities of the founders, members of the board of directors, managers and liquidators are generally regulated. The legal personality of the company may also be liable to third parties. If the Company legal entity compensates the loss against third parties, it may also recourse to the personal responsibility of those causing the loss in the internal relationship.

Keywords: Differentiated Continuity, Board of Directors, Liability, Loss, Interior Relation, External Relation.

GİRİŞ

Anonim şirketlerde yönetim kurulu şirketi hem yönetir hem de temsil eder¹. Yönetim kurulu üyelerinin ilgili iş ve eylemlerde bulunurken uyacakları esaslar, şirketin işletme konusuyla sınırlı değildir. Diğer bir deyişle yönetim kurulu üyeleri şirketi temsil ederken, şirketle ilgili iş ve eylemleri icra ederken şirketin işletme konusu dışındaki konularda da faaliyetlerde bulunabilirler (TTK m. 371/2). Nitekim bu husus da 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile getirilen bir yenilik olup ultra vires ilkesinin kaldırılması olarak anılmaktadır².

Yönetim kurulu üyeleri, şirketin idaresiyle ilgili iş ve eylemleri icra ederken şirket tüzel kişiliğine ya da üçüncü kişilere zarar verebilirler. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğunda 6762 sayılı mülga Ticaret Kanunu zamanında var olan mutlak müteselsil sorumluluk sisteminden çıkılıp, farklılaştırılmış teselsül ilkesi uyarınca sorumluluğun belirlendiği sistem getirilmiştir³. Farklılaştırılmış teselsül ilkesi, yönetim kurulunun herhangi bir zarara sebebiyet vermesi halinde yönetim kurulu üyelerinin tâbi olacakları sorumluluk sistemini düzenleme altına almıştır⁴.

Çalışmada, öncelikle anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluklarının genel şartları sırayla incelenmeye çalışılacaktır. Sonraki başlıkta doğrudan zarar ve dolaylı zarar hallerine genel manada değinilecek ve sorumluluğa etkileri irdelenecektir. Üçüncü başlıkta ise kusur sorumluluğu ve kusursuz sorumluluk hallerine ilişkin bilgiler verildikten sonra nihai başlıkta

¹ **AYHAN**, Rıza/ **ÇAĞLAR**, Hayrettin/**ÖZDAMAR**, Mehmet, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 2020, Yetkin Yayınları, 2. Baskı, Ankara, s. 309 ve s. 316.; **BAHTİYAR**, Mehmet, *Ortaklıklar Hukuku*, 2020, 14. Bası, Beta Yayınları, İstanbul, s. 217.; **POROY**, Reha/**TEKİNALP**, Ünal/**ÇAMOĞLU**, Ersin, *Ortaklıklar Hukuku*, 2019, C. I, 14. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, s. 361.; **PULAŞLI**, Hasan, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 2017, 5. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 430.; **DOĞANAY**, İsmail, "Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyelerinin "Hukuki" Sorumlulukları", *BATİDER*, C. 17, S. 3, 1994, s. 61.

² **UZUNALLI**, Sevilay, *Anonim Şirkette İşletme Konusu*, 2013, Adalet Yayınevi, Ankara, s. 89; **ALPER**, Gizem, *Türk Özel Hukukunda Ultra Vires İlkesi (Anlamı ve Kapsamı)*, 2013, Vedat Kitapçılık, İstanbul, s. 49.; **AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR**, s. 316.; **BAHTİYAR**, s. 237.; **POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU**, *Ortaklıklar-I*, s. 387.; **PULAŞLI**, *Şirketler*, s. 430.

³ **POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU**, *Ortaklıklar-I*, s. 433.; **AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR**, s. 475.; **BAHTİYAR**, s. 395.; **PULAŞLI**, *Şirketler*, s. 725.

⁴ **AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR**, s. 485.; **BAHTİYAR**, s. 401.; **POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU**, *Ortaklıklar-I*, s. 433 vd.; **PULAŞLI**, *Şirketler*, s. 725.

farklılaştırılmış teselsül ilkesi hakkında diğer bölümlere nazaran daha ayrıntılı açıklamalar yapılmaya çalışılacaktır. Bu açıklamalar öncelikle farklılaştırılmış teselsül ilkesinin mutlak teselsülden farkları, farklılaştırılmış teselsülde zarar kavramı, farklılaştırılmış teselsülde dış ilişki ve iç ilişki kavramları çerçevesinde şekillenecektir.

I. YÖNETİM KURULU ÜYELERİNİN HUKUKİ SORUMLULUKLARININ ŞARTLARI

Anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin sorumluluklarına gidilebilmesi için aşağıda dört başlık halinde inceleyeceğimiz şartların bir arada bulunması gerekmektedir. Söz konusu şartların tamamının bulunması halinde anonim şirket yönetim kurulu üyelerine sorumluluk davası yöneltilebilecektir. Sorumluluğun şartları şunlardır:

A. GÖREV İHLÂLİ

Anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin sorumluluklarının doğması için gerekli olan ilk şart, bir görev ihlalidir. Buradaki görev ihlali kavramından TTK m. 553'te yer alan "...kanundan veya esas sözleşmeden doğan yükümlülükler..."in ihlali anlaşılmalıdır⁵. Diğer bir deyişle kanun koyucu yönetim kurulu üyelerinin sadece kanundan ya da esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini ihlal etmeleri halinde sorumlu olacaklarını düzenlemiştir.

TTK m. 553/1'de sadece esas sözleşme ya da kanun hükmüne muhalefet halinden sorumluluk doğacağı belirtilmiş olmasına rağmen başka bir düzenlemeye (örneğin iç yönergeye) aykırılık halinde de sorumluluk doğup doğmayacağı, TTK m. 553/1 hükmünden anlaşılammaktadır. Bu konuda TTK hükümlerinde bir boşluk bulunmaktadır. Kanaatimizce yönetim kurulu üyelerinin iç yönerge çerçevesindeki yükümlülüklerine aykırı hareketlerinin bulunması halinde de farklılaştırılmış teselsül hükümlerine göre sorumlu olmaları gerekmektedir⁶.

Benzer şekilde, yönetim kurulu tarafından alınan kararlara uygun hareket etmemek de bir görev ihlali olarak değerlendirilmeli ve bu aykırı hareket sonucu diğer şartlar da sağlanırsa aykırı harekette bulunanların farklılaştırılmış teselsül ilkesi uyarınca sorumluluklarına gidilmelidir⁷.

B. ZARAR

Zarar kavramı, hukuki sorumluluk hallerinde aranan genel bir şarttır⁸. Hukuki sorumluluktan kaynaklı bir tazminat talebinin doğması için meydana gelmiş ya da meydana gelmesi muhtemel bir

⁵ **TEKİNALP**, Ünal, *Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku*, 2015, 4. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, s. 432.; **AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR**, s. 477 vd.; **ALTAY**, Sıtkı Anlam, "Anonim Ortaklıklar Hukuku'nda Farklılaştırılmış Teselsül", *Terazi Hukuk Dergisi*, C. 14, S. 151, Mart 2019, s. 68.

⁶ Aynı yönde görüş için Bkz: **ÇAMURCU**, Emin, *Anonim Ortaklıklarda Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi Uyarınca Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluklarının Belirlenmesi*, 2015, On İki Levha Yayınları, İstanbul, s. 62.

⁷ **POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU**, *Ortaklıklar-I*, s. 437.; **ÇAMURCU**, s. 62.

⁸ **EREN**, Fikret, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 2017, 22. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, s. 544 vd.; **KILIÇOĞLU**, Ahmet M., *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 2011, 14. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, s. 283 vd.; **AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR**, s. 475.; **POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU**, *Ortaklıklar-I*, s. 434.

zarar söz konusu olmalıdır. Zira zarara sebebiyet veren kişilerin hukuki sorumluluğuna gidildiğinde, bu zararın tazmin edilmesi istenecektir.

Hukukumuzda zarar kavramı, genel olarak, kişilerin malvarlığında meydana gelen eksilme, pasifindeki bir artış, elde edilmesi gereken kârı elde edememe⁹ gibi halleri de içine alarak tanımlanır¹⁰. Sayılan bu hallerin mevcut olması halinde zararın varlığı söz konusu olur ve anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin sorumlulukları doğar.

Ayrıca ileride doğrudan zarar ve dolaylı zarar kavramlarının daha ayrıntılı olarak inceleneceği başlıkta yer verileceği üzere, doğrudan zararların yanı sıra dolaylı zarar hallerinde de yönetim kurulunun sorumluluğu söz konusu olabilecektir.

C. KUSUR

Kusur kavramı, hukuken korunmayan bir davranış manasına gelmektedir¹¹. TTK m. 557/1 hükmünden açıkça anlaşılacağı üzere, her yönetim kurulu üyesi kusurunun ağırlığına sorumlu olacaktır¹². Diğer bir deyişle kusur, anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin sorumluluklarına gidilebilmesi için aranan kanuni bir şarttır¹³. Farklılaştırılmış teselsül ilkesinin temelinde de her bir yönetim kurulu üyesinin zararın tamamından değil, “kusurunun ağırlığına” sorumlu olması düşüncesi yatmaktadır.

Kusur, anonim şirket organlarının sorumluluğunun doğması için aranan genel bir şarttır¹⁴. Kusur bir organın yapması gereken iş ya da işlemleri bilerek (kasten) veya bilmeyerek (ihmal) yapmaması durumunda ortaya çıkar¹⁵. Kanun koyucu, kusurun derecesiyle alakalı bir açıklama yapmamıştır. Kusur sorumluluğu ve kusursuz sorumluluk ayırımına ilişkin açıklamaların yapılacağı bölümde inceleneceği üzere, kusur kavramının içerisine kasıt, ağır ihmal ve hafif ihmal durumları girer¹⁶.

Kusurun varlığını ispat yükümlülüğü davacıya aittir. 6762 sayılı Ticaret Kanunu'nun 336 ve 339. maddeleri uyarınca yönetim kurulu üyelerinin kusurlu olduklarına ilişkin bir karine bulunmaktaydı ve bu karineye dayanan davacılar, yönetim kurulu üyelerinin kusurlarını ispat etmekle yükümlü değildiler. Fakat TTK m. 553 hükmünde böyle bir karineye yer verilmemiştir.

⁹ AKDAĞ GÜNEY, Necla, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu*, 2012, Vedat Kitapçılık, İstanbul, s. 50.; UYSAL, Levent, “6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Kapsamında Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Ve Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu-II”, *TBB Dergisi*, 2009, Sayı:81. s. 7.; EREN, s. 545.; KILIÇOĞLU, s. 289.

¹⁰ TANDOĞAN, Haluk, *Türk Mes'uliyet Hukuku*, 2010, Vedat Kitapçılık, İstanbul, s. 63.; EREN, s. 545.; KILIÇOĞLU, s. 283.

¹¹ AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR, s. 481.; EREN, s. 594.; DOĞANAY, s. 57.; KILIÇOĞLU, s. 296.

¹² GÖKTÜRK, Kürşat/CAN, Mehmet Çelebi, “Farklılaştırılmış Teselsülün - Özellikle - Dış İlişki Bakımından Anlamı Ve Bankacılık Kanununun Şahsi İflas Sorumluluğu İle Karşılaştırılması”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2011, Cilt:2, Sayı:2. s. 266.; PULAŞLI, *Şirketler*, s. 725.

¹³ DOĞANAY, s. 57.

¹⁴ AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR, s. 481.; BAHTİYAR, s. 396 vd.; PULAŞLI, *Şirketler*, s.712.; POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, *Ortaklıklar-I*, s. 432.; KALINSAZ, s. 19.; DOĞANAY, s. 57.

¹⁵ AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR, s. 481.; DOĞANAY, s. 57.

¹⁶ EREN, s. 599 vd.; KILIÇOĞLU, s. 298 vd.; DOĞANAY, s. 57.

Anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin sorumluluklarının doğması için genel şart, kanun ya da esas sözleşme hükmünün ihlal edilmesinde kasıt ya da ihmallerinin bulunmasıdır. Diğer bir deyişle, kural olarak yönetim kurulu üyeleri ancak kusurlu oldukları hallerde sorumlu olacaklardır. Ancak bu kuralın istisnaları mevcuttur¹⁷. Yani anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin kusursuz olarak sorumlu oldukları haller de bulunmaktadır¹⁸.

D. İLLİYET BAĞI

Tabiidir ki her sorumluluk halinde, var olan kusurlu hareketle meydana gelen zarar arasında bir illiyet bağı bulunmak zorundadır¹⁹. Eğer bu illiyet bağı bulunmazsa, davranışta bulunan kişinin sorumluluğuna gidilemez. Anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin sorumluluklarına gidilebilmesi için de illiyet bağı gereklidir²⁰.

İlliyet bağı, özü itibarıyla kusurla yaptırım arasındaki dengeyi ifade eder²¹. Yani bir fiilden sorumlu olan kişi ya da kişiler sadece kusurları oranında yaptırıma tabi tutulurlar. Kusur derecelerini aşan yaptırım uygulanamaz. İlliyet bağı bu sınırı ifade eder.

Hukuk sistemimizde esas olan, zarara sebebiyet veren fiilin failinin, zarardan sorumlu olmasıdır. Yani objektif olarak zarar bir faile isnat edilebiliyorsa, ancak o zaman fail sorumlu tutulabilir. Objektif isnadiyet yapılamazsa, fail sorumlu olmaz. Fakat eski kanun zamanında var olan müteselsil sorumlulukta; yönetim kurulu üyeleri kendilerine objektif olarak isnat edilemeyecek zararlardan da sorumlu olabilmekteydiler. İşte farklılaştırılmış teselsül ilkesi çerçevesinde anonim şirket yönetim kurulu üyeleri, kendi fiilleriyle zarar arasında bir illiyet bağı kurulmadıkça sorumlu da olmayacaklardır²².

II. DOĞRUDAN ZARAR-DOLAYLI ZARAR AYRIMI VE SORUMLULUK

Anonim şirketler mahiyetleri itibarıyla çok farklı unsurları bir arada barındırabilmektedirler. Bu özelliklerinden dolayı anonim şirketlerde meydana gelen herhangi bir zararda yalnızca bir kişi ya da bir taraf etkilenmez. O zarardan doğrudan etkilenenlerin yanında, dolaylı olarak etkilenenlere

¹⁷ **YASAMAN**, Hamdi, “Yönetim Kurulu Üyelerine Karşı Açılacak Sorumluluk Davaları”, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, S. 2013/2. s. 102.

¹⁸ Örneğin TTK m. 549 ve 550 hükümlerinde kusurun varlığı aranmadan da sorumluluğun doğabileceği durumlar zikredilmiştir.

¹⁹ **TEKİNALP**, s. 366; **ŞENER**, Oruç Hami, *Teorik ve Uygulamalı Ortaklıkları Hukuku Ders Kitabı*, 2015, 2. Bası, Seçkin Yayınları, Ankara, s. 416.; **EREN**, s. 561.; **KILIÇOĞLU**, s. 291.

²⁰ **HELVACI**, Mehmet, “Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğunda Farklılaştırılmış Teselsül”, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, S. 2013/2. s. 85.; **PULAŞLI**, *Şirketler*, s. 725.; **ÜNLÜ**,Ufuk, “Anonim Şirketlerde Sorumluluk Doğuran Davranışlar ve Farklılaştırılmış Teselsül”, *Terazi Hukuk Dergisi*, C. 13, S. 138, Şubat 2018, s. 130.; **ROBERTO**, Vito, “Probleme der Differenzierten Solidarität”, *Zeitschrift für Gesellschafts und Kapitalmarktrecht*, S. 01/2006, s. 29-42. Çeviren: **DEMİRAYAK**, Ezgi Başak/ÇAPA, Sadık, “Farklılaştırılmış Teselsülün Problemleri”, *Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 2, S. 3, 2016, s. 146.

²¹ **ÇAMOĞLU**, Ersin, “Yeni Türk Ticaret Kanunu’nda Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu”, *Prof. Dr. Şener Akyol’a Armağan*, 2011, Filiz Kitabevi, İstanbul, s. 415.; **EREN**, s. 561.; **KILIÇOĞLU**, s. 291.

²² **AKDAĞ GÜNEY**, s. 276.; **TEKİNALP**, s. 429.; **DEMİRAYAK/ÇAPA**, s. 146.

de sıkça rastlamak mümkündür. Uygulamada, zarardan etkilenen olarak en fazla şirket tüzel kişiliği, pay sahipleri ve alacaklılarla karşılaşılır²³. Örneğin şirket tüzel kişiliğinin bir zarara uğradığı durumda pay sahipleri ve alacaklılar dolaylı olarak o zarardan etkilenir²⁴.

Doğrudan zarar halinde, zarar gören kişiler dava açabileceklerdir²⁵. Pay sahipleri²⁶ ve alacaklılar doğrudan zarar gören olabilir. Tabiidir ki şirket tüzel kişiliğinin de doğrudan zarara uğraması ve doğrudan zarara uğrayan sıfatıyla dava açması mümkündür²⁷. Yeni göreve gelmiş yönetim kurulunun, şirketi zarara uğratmış eski yönetim kurulu üyelerine karşı farklılaştırılmış teselsül ilkesi uyarınca sorumluluk davası açması da mümkün olmalıdır.

Yönetim kurulu üyeleri, sözleşmeden doğan yükümlülüklerini yerine getirmiyor olabilirler. Bu da doğrudan bazı kişilerin zarara uğramasına yol açabilir. Yönetim kurulu üyeleri yine haksız fiilleri dolayısıyla bazı kişilere zarar verebilirler. Bu durumlarda da doğrudan zararın tazmini talep edilebilecektir.

İlk bakışta doğrudan zararın tazminini talep hakkı hem sözleşmesel kaynaktan, hem de haksız fiil sorumluluğundan doğabilir gibi görünmektedir. Ancak pay sahipleri ve alacaklılar ile şirket organları arasında herhangi bir sözleşme ilişkisi bulunmamaktadır. Bu nedenle, pay sahipleri ve alacaklıların açacakları doğrudan zarar tazmini davalarının kaynağının sözleşme ilişkisi olduğu söylenemez. Bu kişilerin açacakları davalar, temel olarak haksız fiil sorumluluğuna dayanmaktadır. Şirket tüzel kişiliğinin talep edeceği doğrudan zararların tazmini durumlarında ise zararın kaynağının şirket ile yönetim kurulu arasındaki sözleşme ilişkisi olduğu söylenebilir²⁸.

Ayrıca denilebilir ki haksız fiile ilişkin sorumluluktan dolayı tazminat talebi halinde öncelikle TTK'daki sorumluluk hükümleri uygulanmalıdır; eğer TTK'da düzenlenmeyen hususlarla karşılaşılırsa TBK'nın haksız fiile ilişkin hükümleri uygulanmalıdır (Bkz. TTK m. 1/2). Doğrudan zarar halinde açılacak davada, davacılar, dolaylı zarar halinde açılacak davadan farklı olarak, tazminatın kendilerine ödenmesini isteyebilir²⁹.

Şirketin zarara uğraması durumunda sorumluluk davasını şirket adına yönetim kurulunun açması gerekir. Ancak yönetim kurulu üyelerinin vermiş oldukları zarara dayalı olarak açılacak davalarda bir çıkar çatışması durumu gündeme gelecektir³⁰. Bu durumda BİLGİLİ/DEMİRKAPI, POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU ve BAHTİYAR şirketi davada temsil edebilecek bir "kayyim"

²³ **BOZKURT YAŞAR**, Sevgi, "Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyeleri Aleyhine Şirket Adına Sorumluluk Davası Açılmasına Karar Vermeye Yetkili Organ", *BATİDER*, C. 34, S. 1, 2018, s. 140.

²⁴ **BOZKURT YAŞAR**, s. 140.

²⁵ **PULAŞLI**, *Şirketler*, s. 700.; **YASAMAN**, s. 104.

²⁶ Pay sahiplerinin doğrudan zarara uğrayacakları durumlara örnek olarak; pay sahibinin yeni pay alma hakkının engellenmesi, payının haksız şekilde iptali, haksız olarak kar payı dağıtılmaması gibi durumlar verilebilir (Bkz. **BİLGİLİ**, Fatih/**DEMİRKAPI**, Ertan, *Şirketler Hukuku*, 2013, 9. Basım, Dora Yayınları, Bursa, s. 597).

²⁷ **BİLGİLİ /DEMİRKAPI**, s. 106.; **PULAŞLI**, *Şirketler*, s. 699.; **POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU**, *Ortaklıklar-I*, s. 440.

²⁸ **PULAŞLI**, *Şirketler*, s. 701.

²⁹ **ÇAMURCU**, s. 47.; **POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU**, *Ortaklıklar-I*, s. 446.

³⁰ **YASAMAN**, s. 106.

atanması gerektiğini; PULAŞLI ise kayyım niteliğinde bir “özel temsilci” atanması gerektiğini savunmaktadırlar³¹.

Dolaylı zararlarda ise öncelikle doğrudan zarara uğrayan bir taraf bulunmaktadır. Uygulamada doğrudan zarara uğrayan taraf genellikle anonim şirket tüzel kişiliği olmaktadır³². Onun yanında başka bazı kişiler de dolaylı olarak zarara uğramaktadır³³. Örneğin şirketten alacaklı olan birisinin alacağı tehlikeye düşmüşse, o kişi dolaylı zararından doğan zararının tazmini için sorumlu yönetim kurulu üyelerine karşı dava açabilecektir³⁴. Ancak TTK m. 556 gereği, alacaklıların doğrudan böyle bir dava açabilmeleri şirketin iflası halinde mümkündür³⁵.

Şirket tüzel kişiliğinin doğrudan uğradığı zararda, pay sahibi ya da alacaklılar da dolaylı olarak zarara uğradıklarını ileri sürerek yönetim kurulu üyelerinin sorumluluklarına gidebilirler³⁶. Anonim şirketlerin karmaşık yapılarından dolayı, böyle durumlarda karşılaşılması oldukça olağandır. İşte böyle hallerde, dolaylı olarak zarara uğrayan taraf veya taraflar da yönetim kurulu üyelerinin sorumluluklarına gidebileceklerdir³⁷.

Hukuk sistemimize göre genel sorumluluk hukukunda dolaylı olarak zarara uğrayan taraflar doğrudan tazminat talep edebilmektedirler. Bu kişilerin de belli şartlar altında tazminat talep edebilmeleri imkanı farklılaştırılmış teselsül ilkesi ile daha da genişletilmiştir ve daha adil bir sisteme bağlanmıştır. Dolaylı zarar halinde istenebilecek tazminat durumlarında, zarar görenle zarar veren arasında bir sözleşme ilişkisi aranmaz. Bu nedenle, yönetim kurulu üyelerinin verdikleri zararlardan dolaylı olarak zarar gören kişilerin, yönetim kurulu üyeleriyle bir sözleşmesel ilişki içerisinde bulunmaları gerekmez. Yani dolaylı zarar halinde açılacak tazminat davasına konu olan zarar kavramı, hem sözleşmeden, hem de haksız fiilden kaynaklanabilir.

Sonuç olarak tazminat davasının açılması hususunda denilebilir ki; anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin sebep oldukları zararlardan dolayı şirket tüzel kişiliği, pay sahipleri³⁸ ve alacaklılar³⁹ doğrudan zarar gören sıfatıyla dava açabilirler. Ayrıca pay sahipleri⁴⁰ ve alacaklılar şirket tüzel kişiliğinden ayrı olarak, dolaylı zarar gören sıfatıyla da tazminat davası açabilirler.

³¹ PULAŞLI, Hasan, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 2014, Cilt 2, Adalet Yayınevi, Ankara, s. 2141; PULAŞLI, Şirketler, s. 744.; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 596.; BAHTİYAR, s. 409.; POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, Ortaklıklar-I, s. 442.

³² PULAŞLI, Şirketler, s. 702.; POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, Ortaklıklar-I, s. 443.

³³ Örneğin şirketin zarara uğraması halinde pay sahipleri de dolaylı olarak zarar uğramış olmaktadır (Bkz. BAHTİYAR, s. 409)

³⁴ POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, Ortaklıklar-I, s. 443.; ÇAMURCU, s. 98.

³⁵ BAHTİYAR, s. 407.; POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, Ortaklıklar-I, s. 434.; BOZKURT YAŞAR, s. 142.

³⁶ YASAMAN, s. 107.

³⁷ YASAMAN, s. 104.

³⁸ Pay sahipleri, doğrudan zararlarında tazminatın kendilerine ödenmesini talep edebilirler (Bkz. ÇAMURCU, s. 97; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 597).

³⁹ Alacaklıların dava açması şirketin iflas etmiş olması durumunda söz konusu olmaktadır (BAHTİYAR, s. 407.; POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, Ortaklıklar-I, s. 434.; BOZKURT YAŞAR, s. 142.).

⁴⁰ Pay sahipleri, dolaylı zararlarda tazminatın ancak şirkete ödenmesini isteyebilirler (Bkz. TTK m. 555/1, c. 2).

III. KUSUR SORUMLULUĞU-KUSURSUZ SORUMLULUK AYRIMI

Hukuk sistemimizdeki sorumluluk esasları da kusur sorumluluğu ilkesi etrafında şekillenmektedir⁴¹. Anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin farklılaştırılmış teselsül hükümlerine göre sorumlulukları, kusur ilkesine dayanmaktadır⁴². Eğer yönetim kurulu üyeleri kanundan ya da esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlal ederlerse, sorumlu olurlar (TTK m. 553/1). Mefhumu muhaliften çıkan sonuca göre ise yönetim kurulu üyelerinin kusurları ile herhangi bir kanun ya da esas sözleşme hükmünü ihlal etmemesi halinde sorumlulukları da doğmaz.

Yönetim kurulu üyelerinin, görevlerini yaparken objektif özen yükümlülüğü bulunmaktadır⁴³. Nitekim bu husus, yönetim kurulu üyelerinin özen ve bağlılık yükümlülüklerinin düzenlendiği TTK m. 369'da da zikredilmiştir. Bu yüzden de, görevlerini ifa ederlerken verdikleri bir zararda sorumluluk kişisel durumlarına göre değil, objektif olarak bir yönetim kurulu üyesinin o durumda nasıl davranacağına-davranması gerektiğinin ölçüsüne göre belirlenir⁴⁴. Buradaki objektif kriter, tedbirli bir yöneticinin göstermesi gerektiği ölçünün esas alınmasıyla belirlenecektir.

Yönetim kurulu üyeleri görevlerini ifa ederlerken kasten olmasa bile ağır ihmalle ya da hafif ihmalle zarara yol açabilirler. İşte bu ağır ihmâl ve hafif ihmâl durumlarında da yönetim kurulu üyelerinin farklılaştırılmış teselsül hükümleri çerçevesinde sorumluluklarına gidilebilir. Hukuki sorumluluk bakımından kasten ya da ihmalle bir zarara sebebiyet verilmesinin arasındaki fark, ödenecek tazminat miktarının değişmesinden başka bir etkiye sahip değildir⁴⁵.

Genel kural yönetim kurulu üyelerinin, meydana gelen zararda herhangi bir kusurları bulunmadığı takdirde sorumluluklarına da gidilemeyeceği yönündedir⁴⁶. Ancak bu kuralın istisnaları da mevcuttur. Örneğin TTK m. 549, 550 ve 552⁴⁷ hükümleri, bu genel kurala istisna niteliği taşımaktadır⁴⁸. Zikredilen maddelerde, meydana gelen zararlarda yönetim kurulu üyelerinin sorumluluklarına gidilebilmesi için kusurlarının olup olmadığının incelenmeyeceği; eğer meydana gelmiş bir zarar varsa doğrudan bu kişilerin sorumluluklarına gidileceği belirtilmiştir. Ayrıca TTK

⁴¹ **SERENGİL**, Şelale Orkide, "Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğunda Farklılaştırılmış Teselsül", Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 2010, İstanbul, s. 21.; **AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR**, s. 481.; **EREN**, s. 513.; **KILIÇOĞLU**, s. 296.

⁴² **TEKİNALP**, s. 441; **HELVACI**, Mehmet, *Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu*, 2001, 2. Bası, Beta Yayınları, İstanbul, s. 80; **ÇAMOĞLU**, s. 409.; **PULAŞLI**, Şirketler, s. 712.; **AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR**, s. 481 vd.; **BAHTİYAR**, s. 396 vd.; **POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU**, Ortaklıklar-I, s. 432.

⁴³ **PULAŞLI**, Şirketler, s. 691; **ŞENER**, s. 418.; **AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR**, s. 324.; **BAHTİYAR**, s. 250.; **POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU**, Ortaklıklar-I, s. 420.; **DOĞANAY**, s. 58.

⁴⁴ **AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR**, s. 324.; **TEKİNALP**, s. 442.; **BAHTİYAR**, s. 250.; **POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU**, Ortaklıklar-I, s. 420.

⁴⁵ **EREN**, s. 591 vd.; **UYSAL**, s. 6.; **KILIÇOĞLU**, s. 298.

⁴⁶ **PULAŞLI**, Hasan, "Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Özen Yükümlülüğü ve Müteselsil Sorumluluk", *BATİDER*, 2009, C. XXV, S. 1, s. 69.

⁴⁷ TTK m. 552/1 hükmünün gerekçesinde de bu husus açıkça zikredilmiştir. İlgili hükme göre halktan para toplama yönünde faaliyette bulunulması, sorumluluğun doğması için yeterli olacaktır. Halktan para toplayan yönetim kurulu üyesinin kusuruna bakılmayacaktır (Bkz. TTK m. 552 Gerekçesi, s. 723).

⁴⁸ **YASAMAN**, s. 102.; **AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR**, s. 483.; **BAHTİYAR**, s. 398.

m. 557/1 hükmünde yönetim kurulu üyelerinin “... kusurlarına ve durumun gereklerine göre...” sorumlu olacakları belirtilmiştir. Yani “durumun gerekleri” ibaresinden, TTK m. 549, 550 ve 552 hükümlerindeki kusurun aranmadığı hallerin de anlaşılması gerekmektedir.

Kusurun ispatının nasıl olacağı ise genel ispat kurallarına başvuruyla belirlenmelidir. Zira TTK metninde, eTTK m. 338 hükmünde bulunan ve yöneticilerin kusurlarının bulunmadığını ispatlamaları halinde sorumluluktan kurtulmalarını sağlayan herhangi bir ibare bulunmamaktadır. TTK'nın ilk halinde, 553. maddede “*kusurlarının bulunmadığını ispat etmedikçe*” ibaresi bulunmaktaydı. Fakat 6335 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle birlikte bu ibare madde metninden çıkarıldı. Bu nedenle de yöneticilerin kusurunun ispat edilmesinde genel kurallar uygulanmalıdır⁴⁹.

IV. FARKLIlaştırILMIŞ TESELSÜL İLKESİ VE MUTLAK TESELSÜLDEN AYRILAN YÖNLERİ

Anonim şirketlerde farklılaştırılmış teselsül ilkesi, birden fazla üyenin neden olduğu ortak bir zararda, her bir yönetim kurulu üyesinin kendi sorumlu olduğu zarar oranında tazminatla sorumlu olması esasına dayanan bir ilkedir⁵⁰. Esasen farklılaştırılmış teselsül ilkesi, mutlak teselsüle nazaran sorumluluk hukukunun amacına daha hakkaniyetli bir şekilde hizmet etmektedir⁵¹.

Farklılaştırılmış teselsül ilkesi, esasen mutlak teselsül ilkesi uyarınca sorumluluğun bir alt türüdür. Diğer bir deyişle, mutlak teselsül ilkesi, farklılaştırılmış teselsülü de içine alan, farklılaştırılmış teselsüle nazaran daha geniş bir kavramdır⁵². Farklılaştırılmış teselsül ilkesi çerçevesinde mutlak teselsülden daha ayrıntılı hükümleri ihtiva etmekle birlikte ondan çok da farklı bir kurum değildir. Farklılaştırılmış teselsül ilkesi uyarınca sorumluluk, aslında mutlak teselsül sorumluluğunun bir alt türüdür⁵³.

Yönetim kurulu üyeleri, birlikte verdikleri zararlardan dolayı farklılaştırılmış teselsül ilkesi uyarınca sorumlu olurlar ve hiçbir yönetim kurulu üyesi, sebep olduğu zarardan daha fazlasını tazmin etmek zorunda kalmaz⁵⁴. Bu yönüyle farklılaştırılmış teselsül ilkesi, 6762 sayılı TTK zamanındaki mutlak teselsül ilkesine nazaran, yönetim kurulu üyelerini daha fazla koruyan bir kurum durumundadır.

⁴⁹ PULAŞLI, Şirketler, s. 715 vd.

⁵⁰ POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, Ortaklıklar-I, s. 434.; SERENGİL, s. 37; HELVACI, Sorumluluk, s. 84; ÇAMOĞLU, s. 416; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 600.; PULAŞLI, Şirketler, s. 725 vd.; AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR, s. 485.; BAHTİYAR, s. 401.; ALTAY, Farklılaştırılmış Teselsül, s. 69.; ALTAŞ, Soner, “Anonim Şirketlerde Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi”, Terazi Hukuk Dergisi, C. 9, S. 100, Aralık 2014, s. 292.

⁵¹ AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR, s. 485.; POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, Ortaklıklar-I, s. 433.; ÇAMOĞLU, s. 411.; KALINSAZ, Tuna, “Anonim Ortak Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğuna Farklılaştırılmış Teselsül Müdahalesinin Değerlendirilmesi”, Fasikül Hukuk Dergisi, C. 6, S. 55, Haziran 2014, s. 18.; ALTAŞ, s. 292. ; DEMİRAYAK/ÇAPA, 146.

⁵² HELVACI, Sorumluluk, s. 87.; GÖKTÜRK/CAN, s. 254.

⁵³ HELVACI, Sorumluluk, s. 87.; GÖKTÜRK/CAN, s. 254.; ALTAŞ, s. 292.

⁵⁴ AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR, s. 486.; AKDAĞ GÜNEY, s. 254.; BAHTİYAR, s. 402.; ÜNLÜ, s. 130.

Farklılaştırılmış teselsül ilkesi zarar gören davacı ile zarara sebebiyet veren yönetim kurulu üyeleri arasındaki ilişkiyi, yani dış ilişkiyi belirlemede rol oynar⁵⁵. Her bir yönetim kurulu üyesinin sorumluluk üst sınırı belirlenirken farklılaştırılmış teselsül hükümlerine göre hareket edilir. Yönetim kurulu üyelerinin kendi aralarındaki rücu ilişkisinde farklılaştırılmış teselsül ilkesi uygulanamaz⁵⁶.

Farklılaştırılmış teselsül ilkesi, mutlak teselsül ilkesinden, daha çok borçluların (yönetim kurulu üyelerinin) haklarını koruma amacına hizmet etmek yönünde ayrılmaktadır⁵⁷. Gerçekten de mutlak teselsül ilkesine göre, bir zararın meydana gelmesinde hiçbir kusuru olmayan ya da zarara asıl sebebiyet veren üyelerden daha az katkısı olan bir yönetim kurulu üyesi de alacaklının dava açması halinde ona ödeme yapmakla yükümlü olmaktadır⁵⁸. Ancak farklılaştırılmış teselsül ilkesi her yönetim kurulu üyesinin kusuru oranında sorumlu olması ilkesine dayandığından, bir zararda hiç kusuru olmayan yönetim kurulu üyesinin alacaklıya hiçbir ödemede bulunma yükümlülüğü de yoktur⁵⁹. Ancak burada, mutlak teselsülde herhangi bir üyeden alacağının tamamını talep edebilme hakkı bulunan zarar görenin bu hakkı da kısıtlanmış bulunmaktadır⁶⁰.

Örneğin üç tane yönetim kurulu üyesinin olduğu bir şirkette yönetim kurulu üyelerinden bir tanesinin sorumluluk tavanı %100, diğer ikisinininki ise %20'şer olsa; sorumluluk tavanı %100 olan yönetim kurulu üyesi ödeme aczi içerisinde olsa; alacaklı, zararının sadece %40'ını diğer iki yönetim kurulu üyesinden %20'şer alarak tazmin edebilecektir⁶¹. Ancak mutlak müteselsil sorumluluk ilkesinde durum böyle değildi. Alacaklı bu örnekteki ödeme aczi içerisinde bulunan yönetim kurulu üyesinin ödemekle yükümlü olduğu miktarı diğer yönetim kurulu üyelerinden tazmin edebilecekti. Söz konusu yönetim kurulu üyesinin ödeme aczi içerisinde olmasının sonuçlarına, onun payını ödeyen üye katlanacaktı.

Farklılaştırılmış teselsül ilkesi çerçevesinde de davacı, zararının tazmini için, sorumlu yönetim kurulu üyelerinden istediğini dava edebilecektir⁶². Bu serbestinin mutlak teselsülden farkı, mutlak teselsülde istediği her yönetim kurulu üyesini dava edebileceken; farklılaştırılmış teselsül ilkesi çerçevesinde sadece sorumluluk tavanı belirlenen yönetim kurulu üyelerinden istediğini dava edebilecek olmasıdır. Sorumluluğu bulunmayan, dolayısıyla sorumluluk tavanı belirlenmemiş olan yönetim kurulu üyelerine karşı ise dava açılmayacaktır.

⁵⁵ ÇAMOĞLU, s. 416.; AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR, s. 486.

⁵⁶ GÖKTÜRK/CAN, s. 254.; AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR, s. 486.; BAHTİYAR, s. 401.

⁵⁷ GÖKTÜRK/CAN, s. 253.

⁵⁸ AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR, s. 485.; ÇAMOĞLU, s. 416; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 598.; PULAŞLI, Şirketler, s. 723.; BAHTİYAR, s. 401.

⁵⁹ GÖKTÜRK/CAN, s. 249.; AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR, s. 486.

⁶⁰ AYAN, Özge, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Sadakat Yükümlülüğü Ve Bu Yükümlülüğün İhlalinin Sonuçları, 2013, Adalet Yayınevi, Ankara, s. 244.

⁶¹ AYAN'a göre yönetim kurulu üyelerinin sorumluluk sigortası yaptırımları yararlarına olacaktır (AYAN, s. 248).

⁶² HELVACI, Teselsül, s. 87.; AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR, s. 487.

Mutlak teselsül ilkesine göre sorumluluk uygulansaydı⁶³, kendisine dava yöneltilen yönetim kurulu üyeleri, davacıya karşı kendi sorumsuzluklarını ileri sürerek ödeme yapmaktan kaçınamayacaklardı. Ancak farklılaştırılmış teselsül ilkesine göre, her bir yönetim kurulu üyesi, kendi sebebiyet verdiği zarar çerçevesinde sorumludur. Yani yönetim kurulu üyesi, kendisinin davalı olduğu bir yargılamada sorumluluk tavanını aşan miktarlar için ödeme yapmaktan kaçınabilir⁶⁴.

V. FARKLILAŞTIRILMIŞ TESELSÜL HÜKÜMLERİ

A. FARKLILAŞTIRILMIŞ TESELSÜLDE ZARAR KAVRAMI

Anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin herhangi bir zarara sebebiyet vermeleri halinde uygulanacak sorumluluk hükümleri, TTK m. 557'den çıkarılmaktadır. Burada zarar kavramına açıklık getirmek gerekir.

Yönetim kurulu üyesinin bir davranışı sonucu gerek üçüncü bir kişi, gerekse anonim şirket tüzel kişiliğinin kendisi zarara uğramış olabilir. Böyle bir durumda anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin sorumluluklarına gidilmeli, bu zararın tazmini için de farklılaştırılmış teselsül hükümleri uygulanmalıdır.

Türk Ticaret Kanunu'nun 557. maddesinin metninde birden fazla kişinin aynı zarara sebebiyet vermesi aranmaktadır. Bu husus "*Birden çok kişinin aynı zararı tazminle yükümlü olmaları halinde...*" ibaresi ile ifade edilmiştir. Burada yer alan "aynı zarar" ibaresi açıklanmaya muhtaçtır.

Gereğede "*aynı zarar*" kavramı ile "*birlikte verilen zarar*"ın kastedildiği belirtilmiştir⁶⁵. Yani sorumluların tek başlarına verdikleri zararda⁶⁶ müteselsil sorumluluklarının gündeme gelmeyeceği açıktır⁶⁷. Buna göre, müteselsil sorumluluk birden fazla yönetim kurulu üyesinin birlikte verdikleri zarardan sorumlu tutulmaları halinde gündeme gelecektir; TTK m. 557 hükmü gereğince de bu durumda farklılaştırılmış teselsül ilkesi uygulanacaktır⁶⁸. Farklılaştırılmış teselsül ilkesinin uygulanması gerekliliği de, "*...zarar şahsen kendisine yükletilebildiği ölçüde... sorumlu olur.*" ibaresinden açıkça anlaşılabilir.

Türk Ticaret Kanunu'nun 557. maddesinin 2. fıkrasında zikredilen "zararın tamamı" ifadesi, 1. fıkradaki "aynı zarar" ifadesinden farklıdır⁶⁹. Zararın tamamı kavramı 557. maddenin

⁶³ Burada 6762 Sayılı TK zamanındaki mutlak teselsül değil, genel mutlak teselsül kastedilmektedir. Zira 6762 Sayılı TK m. 338 uyarınca kusuru bulunmadığını ispat eden yönetim kurulu üyeleri sorumluluktan kurtulmaktaydı.

⁶⁴ HELVACI, Teselsül, s. 88.; ALTAŞ, s. 291.

⁶⁵ Bkz. TTK m. 557 Gereğesi, s. 731; AKDAĞ GÜNEY, s. 271.

⁶⁶ Tek başına verilen zarara AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR, şirketle rekabet etme yasağı olmasına rağmen bu yasağın ihlalinden kaynaklanan sorumluluğun sadece yasağı ihlal eden kişiye ait olacağı örneğini vermişlerdir (AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR, s. 486.).

⁶⁷ Bkz. TTK m. 557 Gereğesi, s. 731.

⁶⁸ ALTAY, Farklılaştırılmış Teselsül, s. 69.

⁶⁹ BAHTİYAR, s. 402.; AKDAĞ GÜNEY, s. 273.; PULAŞLI, Şirketler, s. 726.

gerekçesinde açıklanmamış; bunun açıklanması doktrin ve yargı kararlarına bırakılmıştır⁷⁰. Buna göre zararın tamamı kavramından, zarara uğrayan tarafın uğradığı tüm zararlar anlaşılmalıdır⁷¹. İşte zarara sebebiyet veren yönetim kurulu üyeleri, farklılaştırılmış teselsül hükümlerine göre sorumlu olarak, bu zararın tamamını tazmin edeceklerdir. Herhangi bir zarara tek bir yönetim kurulu üyesinin sebebiyet vermesi halinde ise farklılaştırılmış teselsül hükümlerinin uygulanmasına gerek kalmayacaktır⁷².

B. FARKLILAŞTIRILMIŞ TESELSÜLDE DIŞ İLİŞKİ

Dış ilişki, yönetim kurulu üyeleri ile davacı arasındaki ilişkiye verilebilecek addır⁷³. Dış ilişkiye göre sorumluluk davasında hakim, sorumlular arasındaki ilişkiyi belirleyecektir⁷⁴. Aynı zamanda her bir sorumlunun sorumluluk tavanını belirleyecektir. Sorumluluk tavanı da her bir sorumlunun, tazmin edebileceği üst sınır olarak tanımlanabilir.

Yönetim kurulu üyelerinin sorumluluklarını doğuran olayda öncelikle, davacının sorumluluk davası açması gerekir. Bu davada hakim, bütün yönetim kurulu üyelerinin dış ilişkideki sorumluluk tavanlarını ayrı ayrı belirler. Hakim, sorumluluk tavanını belirlerken TBK m. 51 ve 52 hükümlerini de dikkate almalıdır⁷⁵. Zira sorumluluğa sebebiyet veren olayda bir haksız fiil mevcut olabilir.

TBK m. 51. madde hükmü tazminatın belirlenmesi konusunda yol gösterici mahiyettedir. 52. madde hükmü ise tazminatın hesaplanmasında birtakım indirim sebepleri içermektedir. Farklılaştırılmış teselsül ilkesi çerçevesinde açılacak sorumluluk davasında her bir sorumlunun sorumluluk tavanı bireysel olarak belirleneceğinden⁷⁶, sorumlular hakkında TBK m. 52 hükmüne dayanarak bireysel indirim sebeplerinin uygulanması da gayet doğaldır. Mezkur maddede indirim sebepleri olarak; zarar görenin rızası, zararın doğmasında ya da artmasında zarar görenin fiilleri, zarar görenin tazminat yükümlüsünün durumunu ağırlaştırması, tazminat yükümlüsünün tazminat ödemesi halinde yoksulluğa düşecek olması gibi durumlar sayılmıştır. Son olarak, şartların varlığı halinde tazminatın sadece indirilmekle kalmayıp gerekirse tamamen kaldırılabilmesi ibaresinin de TBK m. 52 hükmünde yer aldığını belirtmek gerekir.

Sorumluluk davasında dikkat edilmesi gereken nokta, davacı tek bir yönetim kurulu üyesinin sorumluluğu için dava açmış olsa bile hakimin, dış ilişkide her bir yönetim kurulu üyesinin sorumluluk tavanını tek tek belirleyecek olmasıdır⁷⁷. Hakimin her bir yönetim kurulu üyesinin

⁷⁰ BAHTİYAR, s. 402.; AKDAĞ GÜNEY, s. 274.; PULAŞLI, *Şirketler*, s. 726.

⁷¹ PULAŞLI, *Şirketler*, s. 705; GÖKTÜRK/CAN, s. 255; AYAN, s. 247; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 601.; BAHTİYAR, s. 402.; ALTAY, *Farklılaştırılmış Teselsül*, s. 73.

⁷² GÖKTÜRK/CAN, s. 256.

⁷³ SERENGİL, s. 28; ÇAMURCU, s. 186.

⁷⁴ AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR, s. 487.

⁷⁵ PULAŞLI, *Şirketler*, s. 708.; BAHTİYAR, s. 401.; ALTAY, *Farklılaştırılmış Teselsül*, s. 72.

⁷⁶ ALTAY, *Farklılaştırılmış Teselsül*, s. 70.

⁷⁷ AYAN, s. 246; ÇAMURCU, s. 126.; PULAŞLI, *Şirketler*, s. 729.; AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR, s. 487.; BAHTİYAR, s. 400.

sorumluluk tavanını belirlemesinden sonra davacı, istediği üyeden⁷⁸, sorumluluk tavanı ile sınırlı kalmak kaydıyla zararının tazminini talep edebilecektir.

Yönetim yetkisi bazı kişi ya da kişilere devredilmişse⁷⁹ ve bu kişi ya da kişilerin davranışları zarara sebebiyet vermişse; bu kişilerin sorumlulukları yönetim kurulundan ayrı olarak dikkate alınmalıdır⁸⁰. Zira yetkiyi devralan, sorumluluğu da devralmaktadır. Fakat yetkiyi devreden yönetim kurulunun da hem yetki devrinin usulüne uygun yapılmasından⁸¹ dolayı hem de yetki devrinden sonra gözetim yükümlülüğünden dolayı (TTK m. 375/1, e) sorumluluğu devam etmektedir⁸². Öte yandan, devredilmesi yasak olmasına rağmen devredilen yetkileri sonucunda zarar doğmuşsa da, yine bu kişiler fiili organ⁸³ olarak kabul edilmeli ve sorumluluk tavanları belirlenerek bu kişilerin sorumluluklarına gidilmelidir⁸⁴. Bu halde, usulüne aykırı olarak devredilen yetkinin asıl sahibinin sorumluluğunun da devam edeceği kuşkusuzdur⁸⁵.

Hakimin davada öncelikle tüm yönetim kurulu üyelerinin sorumluluk tavanını belirleyeceği yukarıda zikredilmişti. Sorumluluk tavanının belirlenmesindeki amaç, hakimin daha sağlıklı bir değerlendirme yapmasına olanak sağlamaktır. Burada hakim, davalı olarak gösterilmeyen yönetim kurulu üyeleri hakkında sorumluluk tavanını belirlemekle yetinecek, bu kişiler hakkında bir hüküm veremeyecektir. Zira bu kişiler davalı olarak gösterilmemişlerdir.

Sorumluluk davasında hakim, her bir davalının, hatta davalı olmayan diğer yönetim kurulu üyelerinin; eğer zarara tek başlarına sebebiyet verselerdi ne kadar tazminat ödeyecek idiyse o miktarın belirlenmesi işini yapar. Farklılaştırılmış teselsül ilkesinin temel mantığında da bu yatar. Bu belirlemenin yapılmasından sonra zarar gören davacı, her bir sorumludan, zararının tamamını değil; sadece talepte bulunacağı yönetim kurulu üyesinin sorumluluk tavanına kadar talepte bulunabilecektir⁸⁶. Bu husus, farklılaştırılmış teselsülü mutlak teselsülden, zarar görenin istediği herhangi bir sorumludan zararın tamamının tazminini talep edebilmesi serbestisinden ayırmaktadır.

Dış ilişkide her bir yönetim kurulu üyesinin sorumluluk tavanı belirlendikten sonra, zarara uğrayan taraf, sorumlu bulunan davalılardan yine isterse birine, isterse birkaçına, isterse de

⁷⁸ Davacı, yönetim kurulu üyelerinin bir tanesinden, birkaçından ya da tamamından talepte bulunabilir.

⁷⁹ Ayrıntılı bilgi için Bkz: **KOÇ**, Himmet, *Anonim Şirketlerde İç Yönerge ile Yönetim ve Temsil Yetkisinin Devri*, 2018, Adalet Yayınevi, Ankara.

⁸⁰ **KAYA**, Mustafa İsmail, *Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulunun Denetim ve Gözetim Görevi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2014, C. 16, s. 3277.; **AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR**, s. 319.

⁸¹ **KAYA**, s. 3276.; **AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR**, s. 320.; **BAHTİYAR**, s. 399.; **ALTAŞ**, s. 295.

⁸² Ayrıntılı bilgi için Bkz: **KAYA**, s. 3269 vd.

⁸³ Fiili organ: Bağımsız olarak, kendi adına hareket eden kişidir. Fiili organ, eylemlerini kendi sorumluluğu altında gerçekleştirir. Yönetim kurulu üyesi olmamasına rağmen yönetim kurulu üyesi gibi iş ve eylemde bulunur, yönetim kurulu kararlarının alınmasında rol oynar (Ayrıntılı bilgi için Bkz. **TEKİNALP**, s. 216.; **ŞENER**, s. 414.; **POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU**, Ortaklıklar-I, s. 439.).

⁸⁴ **ALTAY**, Sıtkı Anlam, *Anonim Ortaklıklarda Yönetim Yetkilerinin Devrinin Sorumluluğa Etkileri*, 2011, Vedat Yayıncılık, İstanbul, s. 330; **ŞENER**, s. 414.; **KOÇ**, s. 111 vd.; s. 132.; **POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU**, Ortaklıklar-I, s. 439.

⁸⁵ **KAYA**, s. 3276, dnp. 53.; **KOÇ**, s. 132.; **KIRCA İsmail/ŞEHİRALİ ÇELİK Feyzan Hayal/MANAVGAT Çağlar**, *Anonim Şirketler Hukuku*, 2013, C. 1, Bankacılık Enstitüsü Yayınları, Ankara, s. 611 vd.; **DOĞAN**, Beşir Fatih, *Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulunun Organizasyonu ve Yönetim Yetkisinin Devri*, 2011, 2. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, s. 269, 271.

⁸⁶ **AYAN**, s. 246.; **AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR**, s. 487.

tamamına karşı; her birisinden sadece sorumluluk tavanına kadar takipte bulunabilir⁸⁷. Bu durum, müteselsil sorumluluğun özünde bulunan genel bir kuraldır. Uğranılan zararı aşan miktarlar için bir başka sorumluya takipte bulunulması gerekecektir⁸⁸. Burada zarara uğrayanın takipte bulunabileceği kişilerin, sadece sorumluluk davasında davalı olarak gösterilen ve dava sonucunda da sorumlu bulunan yönetim kurulu üyeleri olduğunu belirtmek gerekir.

Sorumlu bulunan kişiler arasından zarar görenin takip ettiği kişi ya da kişiler ödemede bulunursa, bu kişilerin yaptığı ödeme miktarınca diğer sorumlu yönetim kurulu üyeleri için de borç azalacaktır⁸⁹. Ancak her halde, zararın tamamı tazmin edilene kadar sorumluların tek tek sorumluluk tavanına kadar sorumlulukları devam etmektedir⁹⁰.

Son olarak, sorumluluk davasında zamanaşımı hususuna değinmek gerekmektedir. Zamanaşımı, TTK m. 560 hükmünde açıkça düzenlenmiştir. Davacı, zararı ve sorumluyu öğrendiği tarihten itibaren 2 yıl içinde sorumluluk davası açmalıdır. Her halde zararı doğuran fiilin gerçekleşmesinden itibaren 5 yıl geçmekle, sorumluluk davası açma hakkı zamanaşımına uğrayacaktır. Ayrıca, zarara sebebiyet veren fiil bir ceza kanunu hükmü çerçevesinde daha uzun bir zamanaşımına tabiyse o zamanaşımının uygulanması gerektiği de maddede belirtilmiştir.

C. FARKLILAŞTIRILMIŞ TESELSÜLDE İÇ İLİŞKİ

İç ilişki, yönetim kurulu üyelerinin kendi aralarındaki ilişki anlamına gelmektedir⁹¹. Bazı durumlarda sorumlu yönetim kurulu üyelerinin sorumluluk davasında kendileri hakkında hükmedilen sorumluluk tavanına kadar ödemede bulunmaları durumu mevcut olabilir. Sorumluluk tavanına kadar yapılan bu ödemelerin, ödemeyi yapan yönetim kurulu üyesinin gerçekte payına düşen miktardan fazlasını teşkil edeceği kuşkusuzdur. Öte yandan gerçekte zararda sorumlulukları bulunan bazı yönetim kurulu üyeleri, zarar görenin açtığı tazminat davasında davalı olarak gösterilmemiş, dolayısıyla hiçbir ödemede bulunmamış olabilirler. Bu hallerde de onların yerine ödemede bulunan diğer yönetim kurulu üyeleri, gerçekte kendi paylarına düşenden daha fazla bir miktarda tazminatı zarar görene ödemek zorunda kalmışlardır. İşte TTK m. 557/3 hükmü bu durumlara bir çözüm getirmektedir. Bu fıkra göre dış ilişkide payına düşenden fazla bir miktarda ödemede bulunan yönetim kurulu üyesi, açacağı bir rücu davasında, fazladan ödediği miktarı, diğer yönetim kurulu üyelerinden talep edebilir⁹².

Sorumluluk davasında hakimin “zararın tamamı için” sorumluluk tavanı belirleyeceği yukarıda⁹³ belirtilmişti. Örneğin toplam zararı 100 TL olan zarar görenin davacının 50 TL için sorumluluk davası açmış olduğu varsayımında, sorumluluk tavanları örneğin %100 ve %50 olan iki

⁸⁷ ÇAMURCU, s. 165.; AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR, s. 487.; AKDAĞ GÜNEY, s. 257.

⁸⁸ GÖKTÜRK/CAN, s. 264.

⁸⁹ ÇAMURCU, s. 166.

⁹⁰ AYAN, s. 249.

⁹¹ SERENGİL, s. 30; ÇAMURCU, s. 186; PULAŞLI, Şirketler, s. 739.; BAHTİYAR, s. 404.; TEKİNALP, s. 461.; ALTAY, Farklılaştırılmış Teselsül, s. 73.

⁹² AKDAĞ GÜNEY, s. 268.; PULAŞLI, Şirketler, s. 739.; AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR, s. 488.; TEKİNALP, s. 461.

⁹³ Bkz: IV, C başlığı altındaki açıklamalar.

yönetim kurulu üyesi bulunmuş olsun. Davacı da, 100 TL zararının 50 TL'sini %50 sorumlu olan yönetim kurulu üyesinden alabilir. Bu durumda, 50 TL ödeme yapan yönetim kurulu üyesi, diğer üyeye rücu davası açabilecektir.

Rücu davasının en belirgin özelliği, rücu davasındaki davalılarla, sorumluluk davasındaki davalıların aynı olmasının gerekmemesidir⁹⁴. Yani zarar gören, sorumluluk davasında bütün yönetim kurulu üyelerine bir dava yöneltmiş olmayabilir. Ancak rücu davasında, zarar görene kendi payından fazlasını ödeyen bir yönetim kurulu üyesi, bütün yönetim kurulu üyelerine karşı bir dava açabilir⁹⁵.

Rücu davası, ilk durumdaki sorumluluk davasından tamamen farklı bir davadır. Hatta rücu davasında tazminat miktarı toplamı, sorumluluk davasından farklı bir miktarda belirlenmiş de olabilir. Ayrıca rücu davasındaki hakim, sorumluluk davasında belirlenen sorumluluk tavanlarıyla bağlı olmaz⁹⁶. Kendisi yeni bir dava görür ve yönetim kurulu üyelerinin sorumluluklarını yeniden belirler. Bu belirlemeye göre davacı, eğer gerçekten kendi payına düşenden fazla bir miktarda ödeme yapmışsa, diğer yönetim kurulu üyelerine rücuda bulunabilir.

Rücu davası açabilmek için gerekli temel şart, bir yönetim kurulu üyesinin, zarar görene, kendi payına düşenden daha fazla bir miktarda ödemededir. Sadece kendi payına düşen miktarı ödeyen yönetim kurulu üyeleri rücu davası açamayacaklardır.

TTK m. 557/3 açık hükmü gereği, hakim rücu davasını görürken durumun tüm gereklerini göz önünde bulunduracaktır. Durumun bütün gerekleri ibaresinden anlaşılması gereken; yönetim kurulu üyesinin aldığı ücret⁹⁷, sorumluluğa yol açan fiilden elde edilen menfaat⁹⁸, üçüncü kişinin kusurunun ağırlığı gibi hususlar gibi kavramlar olmalıdır. Görüldüğü üzere, rücu davasında hakimin takdir yetkisi, sorumluluk davasına nazaran oldukça geniştir.

Rücu davasında hakim, zararın tümü üzerinden değerlendirme yapacaktır. Yani sorumluluk davasında davacı zararın tamamının tazmin edilmesini talep etmemiş olsa bile; rücu davasında sorumlulukların paylaşılması, zararın tümü üzerinden yapılmalıdır⁹⁹.

TBK m. 167/3'ten anlaşıldığı üzere, rücu davasında, kendisine düşenden daha fazla meblağda ödemededir bulunan yönetim kurulu üyesine karşı sorumlu bulunup onun fazladan yaptığı ödemeyi karşılamakla yükümlü kılınan sorumlulardan bir tanesi ödeme aczi içerisine düşerse; onun karşılayamadığı miktarı diğer tüm sorumlular eşit miktarda üstlenmelidirler.

İç ilişkide zamanaşımı sorunu TBK m. 73 hükmüne göre çözümlenecektir. İlgili hükümde iki farklı zamanaşımı süresi öngörülmüştür. Buna göre rücu istemine ilişkin zamanaşımı süresinin başlaması için, tazminatın tamamının ödenmesi ile birlikte diğer sorumlu ya da sorumluların öğrenilmesi gerekmektedir. Bu şartların gerçekleşmesinin ardından iki yıl geçmekle birlikte rücu

⁹⁴ AYAN, s. 250; PULAŞLI, Şirketler, s. 718.

⁹⁵ AKDAĞ GÜNEY, s. 275.; AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR, s. 488.

⁹⁶ GÖKTÜRK/CAN, s. 272; ÇAMURCU, s. 187.; AYAN, s. 250.

⁹⁷ GÖKTÜRK/CAN, s. 271.; DEMİRAYAK/ÇAPA, s. 150.; DOĞANAY, s. 58.

⁹⁸ ÇAMURCU, s. 190.

⁹⁹ AYAN, s. 248; ÇAMURCU, s. 208.

istemi zamanaşımına uğrar. Daha uzun olan genel zamanaşımı ise, kendi payına düşen tazminattan daha fazlasının davacıya ödenmesinden itibaren başlar ve on yıldır.

TBK m. 73/2 hükmüne göre ise zarar gören hak sahibi tarafından kendisine sorumluluk davası açılan, yönetim kurulu üyesi bu durumu diğer yönetim kurulu üyelerine bildirmek zorundadır. Bu bildirim yapılmaması halinde ne olacağı da aynı fıkra da belirtilmiştir. Buna göre, ilgili bildirim yapılmamış olması durumunda zamanaşımı süreleri, bildirim dürüstlük kuralı çerçevesinde yapılabileceği andan itibaren başlayacaktır. Bu hüküm eğer sorumlular sorumluluk davasını bilselerdi kendilerini daha iyi savunabilecek olmaları ihtimaline dayanmaktadır.

D. TÜZEL KİŞİNİN YÖNETİM KURULU ÜYESİ OLMASI DURUMU

TTK m. 359/2 hükmünde tüzel kişilerin de anonim şirket yönetim kurulu üyesi olmasına cevaz verilmiştir¹⁰⁰. Ayrıca tüzel kişilerin bu durumda kendilerini yönetim kurulunda temsil edebilecek bir gerçek kişiyi temsilci olarak atamaları gerektiği de ilgili fıkra da belirtilmiştir¹⁰¹. Bir tüzel kişiyi temsilen yönetim kurulu üyesi olarak atanan gerçek kişi de tıpkı diğer yönetim kurulu üyeleri gibi şirketin işleyişinden ve temsilinden sorumlu olacaktır. Söz konusu bu kişi şirketle ilgili iş ve eylemleri icra ederken gerek şirket tüzel kişiliğini, gerek üçüncü kişileri zarara uğratabilir¹⁰². Bu durumda da farklılaştırılmış teselsül hükümleri çerçevesinde temsil edilen tüzel kişinin mi yoksa temsilci gerçek kişinin mi sorumlu olacağı sorunu gündeme gelebilecektir¹⁰³.

TTK m. 359/2 hükmünden açıkça anlaşılacağı üzere söz konusu ihtimalde, anonim şirket yönetim kurulu üyesi olan, tüzel kişinin kendisidir. Temsilci gerçek kişi bir yönetim kurulu üyesi değildir. Yönetim kurulu çalışmalarına ise, tüzel kişiliği temsilen katılmaktadır. Dolayısı ile temsilci gerçek kişinin, gerek üçüncü kişilere gerekse yönetim kurulu nezdinde faaliyetlerde bulunduğu anonim şirkete zarar vermesi halinde, bu zarardan dolayı, temsil edilen tüzel kişinin sorumlu olması gerekmektedir¹⁰⁴. Farklılaştırılmış teselsül ilkesine dair hükümlerin tamamı da temsil olunan tüzel kişi hakkında uygulanmalıdır. Tüzel kişi, temsilcinin kusurlu olduğu yönünde inanca sahipse temsilci gerçek kişiye karşı rücu talebi yöneltebilir¹⁰⁵.

Anonim şirket yönetim kurulunda temsil olunan tüzel kişinin kamu tüzel kişisi olması halinde de izlenecek yol aynı olacaktır¹⁰⁶. Bu ihtimalde de sorumluluk, yönetim kurulu üyesi olan kamu tüzel kişisinde bulunacak ve farklılaştırılmış teselsül hükümleri çerçevesinde sorumluluğu

¹⁰⁰ Ayrıntılı bilgi için Bkz: **TANDOĞAN**, Haluk, Hükmi Şahısların Anonim Şirket İdare Meclisinde Temsili”, *BATİDER*, C. 1, S. 1, 1961, s. 3-35.; **SEVİ**, Ali Murat, “Anonim Ortaklıkta Tüzel Kişi Yönetim Kurulu Üyesi Adına Tescil Edilen Gerçek Kişinin Hukuki Sorumluluğu”, *BATİDER*, C. 32, S. 3, 2016, s. 39-75.

¹⁰¹ Gerçek kişinin anonim şirket yönetim kurulu üyesi olan tüzel kişi karşısındaki konumuna ilişkin ayrıntılı bilgi için Bkz: **SEVİ**, s. 41 vd.

¹⁰² Zikredilen temsilci gerçek kişinin, temsil ettiği tüzel kişiliği zarara uğratması halinde, temsil ettiği şirketle aralarında bir sorumluluk ilişkisi olacaktır. Bu duruma da konunun dışında olduğu için değinilmemiştir.

¹⁰³ **TANDOĞAN**, Temsil, s. 14 vd.

¹⁰⁴ **DEDEAĞAÇ**, Ender/**SAPAN**, Oğuzhan, “Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu ve Sorumluluğu”, 2013, <http://www.ankarabaru.org.tr/Siteler/2012yayin/2011sonrasikitap/anonim-sirketlerde-yonetim-kurulu.pdf> (Son Erişim Tarihi: 26.12.2019). s. 11.; **TANDOĞAN**, Temsil, s. 15.; **SEVİ**, s. 62.

¹⁰⁵ **SEVİ**, s. 62.

¹⁰⁶ **TANDOĞAN**, Temsil, s. 16.

belirlenecek olan taraf kamu tüzel kişisi olacaktır. Kamu tüzel kişilerinin de kendilerini temsil eden gerçek kişilere karşı rücu hakkı saklı olacaktır¹⁰⁷.

SONUÇ

Anonim şirketler hukukuna mehz İsviçre Borçlar Kanunu'nun 759. maddesinden çevrilerek 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile getirilen farklılaştırılmış teselsül ilkesinin, 6762 sayılı Ticaret Kanunu'ndaki düzenlemeye nazaran hakkaniyet esaslarına daha çok hizmet ettiği görüşü yaygındır. Biz de bu görüşü desteklemekteyiz. Zira nihai noktada hiçbir yönetim kurulu üyesi sorumluluk tavanını aşan bir miktarı tazmin etmek zorunda kalmayacaktır. Öte yandan farklılaştırılmış teselsül ilkesi, anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin sorumluluklarında, dış ilişkideki sorumluluk ilişkilerinin tespit edilmesine katkıda bulunur. İç ilişkideki sorumluluk ilişkileri farklılaştırılmış teselsül ilkesinden bağımsız bir şekilde çözümlenir.

Yönetim kurulu üyelerinin sorumluluklarına gidilirken zararın tek bir yönetim kurulu üyesi tarafından mı yoksa birden fazla yönetim kurulu üyesi tarafından mı verildiği irdelenmelidir. Tek bir yönetim kurulu üyesinin zarara sebebiyet vermesi durumunda farklılaştırılmış teselsül ilkesine ilişkin bir değerlendirme yapılmasına gerek bulunmayacaktır. Öte yandan TTK m. 557/1 hükmünde "*Birden çok kişinin aynı zararı tazminle yükümlü olmaları halinde...*" denilerek bu meseleye dikkat çekilmiştir. Zarara birden çok yönetim kurulu üyesi birlikte sebebiyet vermişse, farklılaştırılmış teselsül ilkesi çerçevesinde sorumluluklarına gidilmelidir.

Farklılaştırılmış teselsül ilkesi uyarınca anonim şirketler yönetim kurulu üyelerinin sorumluluklarına gidebilmek için kural olarak kusur aranmaktadır. Ancak bazı hallerde yönetim kurulu üyelerini farklılaştırılmış teselsül ilkesi çerçevesinde sorumlu tutmak için kusurlu olmaları aranmamaktadır. TTK m. 549, 550 ve 552 hükümleri bu istisnaya örnektir. Yine kusura ilişkin başka bir husus da şudur: Eski Ticaret Kanunu'nda var olan yönetim kurulu üyelerinin kusurlu olduğu karinesi ve sorumluluk davasında yönetim kurulu üyesinin kusursuzluğunu ispat ederek sorumluluktan kurtulma imkânı yeni kanunda ters çevrilerek; yönetim kurulu üyeleri aleyhine açılacak sorumluluk davasında davacının kusuru ispat etme yükümlülüğü düzenlenmiştir.

Farklılaştırılmış teselsül ilkesi çerçevesinde yapılacak olan değerlendirmenin, yönetim kurulu üyelerinin sadece sözleşmesel sorumlulukları ile sınırlı mı kalacağı, yoksa haksız fiil sorumluluklarını da mı kapsayacağı TTK m. 557 hükmünden çıkarılamamaktadır. Kanaatimizce haksız fiile ilişkin sorumluluklarına gidilirken de farklılaştırılmış teselsül kurumu işletilmelidir. Zira yönetim kurulu üyeleri ile aralarında akdi bir ilişki bulunmayan şirket alacaklıları haksız fiil hükümlerine dayanarak zararlarının tazminini isteyebileceklerdir.

Dış ilişkide her bir yönetim kurulu üyesinin sorumluluk tavanı belirlendikten sonra zarara uğrayan davacı, sorumluluk davasında davalı olarak gösterdiği yönetim kurulu üyelerinden istediği herhangi birine karşı takipte bulunabilir. Kendi payına düşen miktardan daha fazlasını ödediğini düşünen yönetim kurulu üyeleri, iç ilişkide sonuç doğuracak şekilde, TTK m. 557/3 çerçevesinde diğer yönetim kurulu üyelerine karşı rücu davası açabilir. Rücu davasına bakan hakim, ilk aşamada

¹⁰⁷ DEDEAĞAÇ/SAPAN, s. 11.; TANDOĞAN, Temsil, s. 16.

açılan sorumluluk davasındaki hakimin belirlediği oranlara bağlı olmadan kendisi bir yargılama yapacak ve tüm sorumluların sorumluluk oranlarını belirleyecektir.

Anonim şirketin zarara uğraması durumunda zarara sebebiyet veren yönetim kurulu üyelerine karşı dava açılacağı aşamada, zarara sebebiyet veren yönetim kurulu üyelerinin bu hususa ilişkin müzakerelere katılması ve oylamaya katılmayacağı kuşkusuzdur. Öte yandan, eğer tüm yönetim kurulu üyelerine karşı bir dava açılacaksa ya da yönetim kurulu bir kişiden teşekkül etmişse bu durumda şirketi temsilen mahkemece bir kayyım atanması gerekmektedir. Şirket tarafından açılacak davadan bağımsız olarak şirket pay sahiplerinin alacaklılarının dava açabilme hakları da saklıdır; kayyım sadece şirketi davada temsil etmesi amacıyla atanmalıdır.

KAYNAKÇA

- AKDAĞ GÜNEY**, Necla, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu*, 2012, Vedat Kitapçılık, İstanbul.
- ALPER**, Gizem, *Türk Özel Hukukunda Ultra Vires İlkesi (Anlamı ve Kapsamı)*, 2013, Vedat Kitapçılık, İstanbul.
- ALTAŞ**, Soner, “Anonim Şirketlerde Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi”, *Terazi Hukuk Dergisi*, C. 9, S. 100, Aralık 2014, s. 291-298.
- ALTAY**, Sıtkı Anlam, “Anonim Ortaklıklar Hukuku'nda Farklılaştırılmış Teselsül”, *Terazi Hukuk Dergisi*, C. 14, S. 151, Mart 2019, s. 68-75. (Farklılaştırılmış Teselsül)
- ALTAY**, Sıtkı Anlam, *Anonim Ortaklıklarda Yönetim Yetkilerinin Devrinin Sorumluluğa Etkileri*, 2011, Vedat Yayıncılık, İstanbul. (Yetki Devri)
- AYAN**, Özge, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Sadakat Yükümlülüğü Ve Bu Yükümlülüğün İhlalinin Sonuçları*, 2013, Adalet Yayınevi, Ankara.
- AYHAN**, Rıza/ **ÇAĞLAR**, Hayrettin/**ÖZDAMAR**, Mehmet, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 2020, Yetkin Yayınları, 2. Baskı, Ankara.
- BAHTİYAR**, Mehmet, *Ortaklıklar Hukuku*, 2020, 14. Bası, Beta Yayınları, İstanbul.
- BİLGİLİ**, Fatih/**DEMİRKAPI**, Ertan, *Şirketler Hukuku*, 2013, 9. Basım, Dora Yayınları, Bursa.
- BOZKURT YAŞAR**, Sevgi, “Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyeleri Aleyhine Şirket Adına Sorumluluk Davası Açılmasına Karar Vermeye Yetkili Organ”, *BATİDER*, C. 34, S. 1, 2018, s. 137-168.
- ÇAMOĞLU**, Ersin, “Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu”, *Prof. Dr. Şener Akyol'a Armağan*, 2011, Filiz Kitabevi, İstanbul.
- ÇAMURCU**, Emin, *Anonim Ortaklıklarda Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi Uyarınca Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluklarının Belirlenmesi*, 2015, 12 Levha Yayınları, İstanbul.
- DEDEAĞAÇ**, Ender/**SAPAN**, Oğuzhan, “Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu ve Sorumluluğu”, 2013, <http://www.ankarabaros.org.tr/Siteler/2012yayin/2011sonrasikitap/anonim-sirketlerde-yonetim-kurulu.pdf> (Son Erişim Tarihi: 26.12.2019).
- DOĞAN**, Beşir Fatih, *Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulunun Organizasyonu ve Yönetim Yetkisinin Devri*, 2011, 2. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul.
- DOĞANAY**, İsmail, “Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyelerinin “Hukuki” Sorumlulukları”, *BATİDER*, C. 17, S. 3, 1994, s. 57-65.
- EREN**, Fikret, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 2017, 22. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara.

- GÖKTÜRK**, Kürşat/**CAN**, Mehmet Çelebi, “Farklılaştırılmış Teselsülün - Özellikle - Dış İlişki Bakımından Anlamı Ve Bankacılık Kanununun Şahsi İflas Sorumluluğu İle Karşılaştırılması”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2011, Cilt:2, Sayı:2. s. 247-283.
- HELVACI**, Mehmet, *Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu*, 2001, 2. Bası, Beta Yayınları, İstanbul. (Sorumluluk)
- HELVACI**, Mehmet, “Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğunda Farklılaştırılmış Teselsül”, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, S. 2013/2. s. 77-96. (Teselsül)
- KALINSAZ**, Tuna, “Anonim Ortak Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğuna Farklılaştırılmış Teselsül Müdahalesinin Değerlendirilmesi”, *Fasikül Hukuk Dergisi*, C. 6, S. 55, Haziran 2014, s. 17-21.
- KAYA** Mustafa İsmail, “Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulunun Denetim Ve Gözetim Görevi”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2014, C. 16, s. 3261-3286.
- KILIÇOĞLU**, Ahmet M., *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 2011, 14. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara.
- KIRCA** İsmail/**ŞEHİRALİ ÇELİK** Feyzan Hayal/**MANAVGAT** Çağlar, *Anonim Şirketler Hukuku*, 2013, C. 1, Bankacılık Enstitüsü Yayınları, Ankara.
- KOÇ**, Himmet, *Anonim Şirketlerde İç Yönerge ile Yönetim ve Temsil Yetkisinin Devri*, 2018, Adalet Yayınevi, Ankara.
- POROY**, Reha/**TEKİANLP**, Ünal/**ÇAMOĞLU**, Ersin, *Ortaklıklar Hukuku*, 2019, C. I, 14. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul. (Ortaklıklar-I)
- PULAŞLI**, Hasan, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 2017, 5. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara. (Şirketler)
- PULAŞLI**, Hasan, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 2014, Cilt 2, Adalet Yayınevi, Ankara. (Şerh)
- PULAŞLI**, Hasan, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Özen Yükümlülüğü ve Mütessesil Sorumluluk”, *BATİDER*, 2009, C. XXV, S. 1, s. 27-63. (Özen)
- ROBERTO**, Vito, “Probleme der Differenzierten Solidarität”, *Zeitschrift für Gesellschafts und Kapitalmarktrecht*, S. 01/2006, s. 29-42. (Çeviren: **DEMİRAYAK**, Ezgi Başak/**ÇAPA**, Sadık, “Farklılaştırılmış Teselsülün Problemleri”, *Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 2, S. 3, 2016, s. 143-159.)
- SERENGİL**, Şelale Orkide, “Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğunda Farklılaştırılmış Teselsül”, *Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*, 2010, İstanbul.

SEVİ, Ali Murat, “Anonim Ortaklıkta Tüzel Kişi Yönetim Kurulu Üyesi Adına Tescil Edilen Gerçek Kişinin Hukuki Sorumluluğu”, *BATİDER*, C. 32, S. 3, 2016, s. 39-75.

ŞENER, Oruç Hami, *Teorik ve Uygulamalı Ortaklıkları Hukuku Ders Kitabı*, 2015, 2. Bası, Seçkin Yayınları, Ankara.

TANDOĞAN, Haluk, Hükmi Şahısların Anonim Şirket İdare Meclisinde Temsili”, *BATİDER*, C. 1, S. 1, 1961, s. 3-35. (Temsil)

TANDOĞAN, Haluk, *Türk Mes’uliyet Hukuku*, 2010, Vedat Kitapçılık, İstanbul. (Mes’uliyet)

TEKİNALP, Ünal, *Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku*, 2015, 4. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul.

UYSAL, Levent, “6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Kapsamında Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Ve Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu-II”, *TBB Dergisi*, 2009, Sayı:81, s. 315-366.

UZUNALLI, Sevilay, *Anonim Şirkette İşletme Konusu*, 2013, Adalet Yayınevi, Ankara.

ÜNLÜ, Ufuk, “Anonim Şirketlerde Sorumluluk Doğuran Davranışlar ve Farklılaştırılmış Teselsül”, *Terazi Hukuk Dergisi*, C. 13, S. 138, Şubat 2018, s. 126-131.

YASAMAN, Hamdi, “Yönetim Kurulu Üyelerine Karşı Açılacak Sorumluluk Davaları”, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, S. 2013/2. s. 97-112.